

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
4 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλούταρχος, *Περί Αλεξάνδρου τύχης καὶ ἀρετῆς*, 6 329A–D

Καὶ μὴν ἡ πολὺ θαυματομένη πολιτεία τοῦ τῆν Στωικῶν αἴρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος εἰς ἓν τοῦτο συντείνει κεφάλαιον, ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δίκαιοις, ἀλλὰ πάντα ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης. Τοῦτο Ζήνων μὲν ἔγραψεν ὥσπερ ὄναρ ἢ εἶδωλον εὐνομίας φιλοσόφου καὶ πολιτείας ἀνατοπώσαμενος, Ἀλέξανδρος δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον παρέσχεν. Οὐ γὰρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ, τοῖς μὲν Ἑλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος, καὶ τῶν μὲν ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελόμενος τοῖς δ' ὡς ζώοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος, πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ κοινὸς ἦκειν θεόθεν ἀρμοστής καὶ διαλλακτῆς τῶν ὄλων νομίμων, οὓς τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος καὶ εἰς ταῦτα συνενεγκὼν τὰ πανταχόθεν, ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους καὶ τὰ ἦθη καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς διαίτας, πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντα, ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον, συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς·

A1. Να γράψετε στὸ τετράδιό σας τὸν ἀριθμὸ που ἀντιστοιχεῖ σε καθεμία ἀπὸ τις παρακάτω περιόδους λόγου καὶ δίπλα σε αὐτὸν τὴ λέξη «**Σωστό**», ἀν εἶναι σωστή, ἢ τὴ λέξη «**Λάθος**», ἀν εἶναι λανθασμένη. Να τεκμηριώσετε τις ἀπάντησεις σας μὲ παραπομπές στο κείμενο.

1. Ο Ζήνων προτείνει οἱ ἄνθρωποι νὰ ζοῦν σε διαφορετικὲς πολιτείες μὲ διαφορετικὸς κανόνες δικαίου.
2. Η ιδεώδης πολιτεία τοῦ Ζήωνα παρομοιάζεται μὲ μία ἀγέλη ζώων που ζοῦν σύμφωνα μὲ τὸν «νόμο».
3. Ο Αλέξανδρος ἀπέφυγε τοὺς πολέμους, ἐπειδὴ ἀκολούθησε τις συμβουλές τοῦ Ἀριστοτέλη.
4. Ο Αλέξανδρος χρησιμοποιοῦσε βία, ὅταν δὲν επαρκούσε ὁ λόγος.
5. Ο Αλέξανδρος ἀπαιτοῦσε νὰ θεωροῦνται ὅλοι οἱ ἀλλόφυλοι πονηροί.

Μονάδες 10

- B1.** Με βάση το απόσπασμα «κοινὸς ἦκειν θεόθεν... ἠγεῖσθαι πάντας», να εντοπίσετε δύο χαρακτηριστικά που αποδίδει ο Πλούταρχος στον Αλέξανδρο (μονάδες 2) και να συνδέσετε αυτά τα χαρακτηριστικά με τη νέα αντίληψη για την πατρίδα και την οικουμένη (μονάδες 8).

Μονάδες 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο έργο «Τα εἰς ἑαυτὸν» ο Ρωμαῖος αυτοκράτορας Μάρκος Αυρήλιος καταγράφει τους στοχασμούς του με βάση τη στωική φιλοσοφία.

Άσχετα με το αν το Σύμπαν το αποτελούν άτομα ή μία συγκροτημένη Φύση, πρώτο και βασικό σου αξίωμα ας είναι το: «Εἶμαι μέρος ενός συνόλου που υπακούει σε φυσικούς νόμους». Δεύτερο, ότι «με συνδέει μια συγγένεια με τα ομοειδή μέρη». Έχοντας αυτά κατά νου, εφ' όσον αποτελώ ένα μέρος, δεν θα δυσανασχετήσω με κάτι που θα απονείμει το όλον, γιατί τίποτα δεν είναι επιζήμιο για το μέρος αν συμφέρει στο όλον. Γιατί το σύμπαν δεν εμπεριέχει τίποτα που να μην είναι προς το συμφέρον του· αυτό είναι μὲν κοινὸ γνῶρισμα ὅλων των φύσεων - μόνο που η φύση του κόσμου έχει ακόμη ένα προνόμιο: καμία εξωτερική αιτία δεν την υποχρεώνει να γεννήσει κάτι βλαβερό για τον εαυτό της. Όσο θα θυμούμαι ότι εἶμαι μέρος ενός τέτοιου συνόλου, θα μένω ευχαριστημένος, ὅ, τι και να προκύψει. Και εφ' όσον με συνδέει ένα είδος συγγένειας με τους συνανθρώπους μου δεν θα πράξω τίποτε το ακοινωνήτο, κι ακόμη περισσότερο, θα κατευθύνω κάθε μου παρόρμηση προς το κοινωνικό συμφέρον, συγκρατώντας κάθε αντίθετη παρόρμηση. Αν το κατορθώσεις αυτό, δεν μπορεί παρά να κυλά αρμονικά η ζωή, ὅπως θα μπορούσες να φανταστείς πως κυλά η ζωή ενός πολίτη που επιδίδεται σε πράξεις ωφέλιμες για τους συμπολίτες του και μένει ευχαριστημένος με ὅσα του απονέμει η πολιτεία.

Μάρκος Αυρήλιος, Τα εἰς ἑαυτὸν, 10,6 (μτφρ. Γ. Αβραμίδης, εκδ. Θύραθεν, Θεσσαλονίκη, σσ. 193-194)

Να εντοπίσετε δύο ομοιότητες ανάμεσα στην Πολιτεία του Ζήνωνα, ὅπως περιγράφεται στο απόσπασμα «Καὶ μὴν... τὸ ἔργον παρέσχεν.» και στο παράλληλο κείμενο του Μάρκου Αυρήλιου.

Μονάδες 10

- B3.** Να συμπληρώσετε το κενό στις παρακάτω προτάσεις με ομόρριζα, απλά ή σύνθετα, των λέξεων με έντονη γραφή:

α) συντείνει: Χαμήλωσε την του ήχου της τηλεόρασης.

β) αίρεισιν: Η συμμετοχή στην εκδρομή ήταν

γ) κρατήρι: Αν και ηλικιωμένος, είχε γερή

δ) ἐνέπλησε: Η υπογεννητικότητα οδηγεί σε μείωση του

ε) χρώμενος: Διάβασε τις οδηγίες

Μονάδες 10

- B4.** Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της **Στήλης Α** το γράμμα από τη **Στήλη Β** που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Μία από τις μεθόδους του Σωκράτη για την αναζήτηση της αλήθειας ήταν	α. το πείραμα.
	β. η διάλεξη.
	γ. η διαλεκτική.
2. Η ιδεώδης Πολιτεία του Πλάτωνα κοσμείται από	α. σοφία, ανδρεία, δικαιοσύνη, σωφροσύνη.
	β. σοφία, ανδρεία, πραότητα, δικαιοσύνη.
	γ. μετριοφροσύνη, ανδρεία, δικαιοσύνη, παρρησία.
3. Ο Αριστοτέλης είχε ως πατέρα	α. τον Αμύντα τον Γ'.
	β. τον Νικόμαχο.
	γ. τον Διογένη τον Λαέρτιο.
4. Ο Ξενοκράτης διηθούσε	α. την Ακαδημία.
	β. το Λύκειο.
	γ. τον Περίπατο.
5. Ο Ηράκλειτος υποστήριξε ότι	α. δαίμων είναι ο χαρακτήρας του ανθρώπου.
	β. η ευδαιμονία σχετίζεται με τα πλούσια κοπάδια.
	γ. η ευδαιμονία είναι ενέργεια της ψυχής.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, Ιστορία, 081.1–2

(εκδ. H.S. Jones και J.E. Powell, Thucydides Historiae, Oxford Classical Texts, Οξφόρδη 1902)

Μετά το ολιγαρχικό πραξικόπημα του 411 π.Χ. στην Αθήνα και την ανταρσία των δημοκρατικών του αθηναϊκού στόλου που ναυλοχούσε στη Σάμο, ο Θρασύβουλος επιτυγχάνει την επιστροφή του Αλκιβιάδη από την εξορία.

Οί δὲ προεστῶτες ἐν τῇ Σάμῳ καὶ μάλιστα Θρασύβουλος, αἰεὶ γε τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος, ἐπειδὴ μετέστησε τὰ πράγματα, ὥστε κατὰ γινεῖν Ἀλκιβιάδην, [καὶ] τέλος ἀπ' ἐκκλησίας ἔπεισε τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν, καὶ ψηφισαμένων αὐτῶν Ἀλκιβιάδην κάθοδον καὶ ἄδειαν πλεύσας ὡς τὸν Τισσαφέρην κατήγεν ἐς τὴν Σάμον τὸν Ἀλκιβιάδην, νομίζων μόνην σωτηρίαν εἰ Τισσαφέρην αὐτοῖς μεταστήσειεν ἀπὸ Πελοποννησίων. γενομένης δὲ ἐκκλησίας τὴν τε ἰδίαν ξυμφορὰν τῆς φυγῆς ἐπιητιάσατο καὶ ἀνωλοφύρατο ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν πολλὰ εἰπὼν ἐς ἐλπίδας τε αὐτοῦς οὐ σμικρὰς τῶν μελλόντων καθίστη, καὶ ὑπερβάλλον ἐμεγάλυνε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν παρὰ τῷ Τισσαφέρνει, ἵνα οἱ τε οἴκοι τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν καὶ μᾶλλον αἱ ξυνομοσίαι διαλυθεῖεν καὶ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τιμώτερόν τε αὐτὸν ἄγοιεν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλέον θαρσοῖεν, οἱ τε πολέμιοι τῷ Τισσαφέρνει ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο καὶ [ἀπο] τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν.

ἄδειαν: αμνηστία

ἀνωλοφύρατο: θρηνολογοῦσε

ξυνομοσίαι: ολιγαρχικὲς οργανώσεις

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος:
«Οἱ δὲ προεστῶτες ... Πελοποννησίων.».

Μονάδες 20

Γ2. Ο Αλκιβιάδης μεγαλοποιεί την επιρροή που ασκεί στον Τισσαφέρνη. Ποιες σκοπιμότητες εξυπηρετεί η ενέργειά του αυτή;

Μονάδες 10

Γ3. α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

πλῆθος : τη δοτική πληθυντικού

ἰδίαν : τον ίδιο τύπο στον συγκριτικό βαθμό

πολλὰ : τον ίδιο τύπο στον υπερθετικό βαθμό

ἑαυτοῦ : την αιτιατική πληθυντικού θηλυκού γένους στο β' πρόσωπο

ύπαρχουσών: τον ίδιο τύπο στο αρσενικό
έλπίδων: τη δοτική του ενικού

(μονάδες 6)

- Γ3. β. «[καὶ] τέλος ἀπ' ἐκκλησίας ἔπεισε τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν, καὶ ψηφισαμένων αὐτῶν Ἀλκιβιάδῃ κάθοδον καὶ ἄδειαν πλεύσας ὡς τὸν Τισσαφέρνῃν κατήγεν εἰς τὴν Σάμον τὸν Ἀλκιβιάδην»: Να μεταφέρετε τις υπογραμμισμένες λέξεις στον παρακείμενο στον ίδιο τύπο στον οποίο βρίσκονται.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

- Γ4. α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους που εμφανίζονται στο αδίδακτο με έντονα γράμματα:
τὰ πράγματα, ἄδειαν, ὡς τὸν Τισσαφέρνῃν, ἐκκλησίας, τῶν μελλόντων, οἴκοι, τῷ Τισσαφέρνει.

(μονάδες 7)

- Γ4. β. **πλεύσας**: να χαρακτηρίσετε συντακτικά τη μετοχή και να την αναλύσετε στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.

(μονάδες 3)

Μονάδες 10